

Irénée HAUSHERR

Metoda
Rugăciunii
Isihaste

Traducere din franceză de
IOAN-SEBASTIAN CLINCIU și IOANA-ECATERINA TOMESCU

Textele în greaca veche și latină reproduse sau citate de autor au
fost traduse în limba română direct din original.

EDITURA HERALD
București

Cuprins

I. METODA	7
II. SIMEON NU ESTE INVENTATORUL METODEI	25
III. MOTIVE PENTRU FALSA ATRIBUIRE. TEORIA MISTICĂ A LUI SIMEON	39
IV. <i>METODA SFINTEI RUGĂCIUNI</i> (Μέθοδος τῆς ἱερᾶς προσευχῆς) REPREZINTĂ TOTUȘI PRIMA EXPUNERE A METODEI	55
V. SPIRITUALITATEA SINAITĂ	65
Ioan Scărarul	67
<i>Centuriile</i> lui Isihie	70
Filotei Sinaitul	75
VI. <i>METODA</i> (Μέθοδος) ȘI SUBORDONAREA SA LA SPIRITUALITATEA SINAITĂ	79
VII. TEXTUL <i>METODEI SFINTEI RUGĂCIUNI</i> (Μέθοδος τῆς ἱερᾶς προσευχῆς)	97
VIII. CUVÂNTAREA LUI SIMEON NOUL TEOLOG	119

I.

Metoda

Problematica isihasmului nu trezește un interes de natură exclusiv istorică – altminteri suficient pentru a câștiga atenția unor cercetători în aceste vremuri când studiile de ascetică și mistică cunosc un veritabil reviriment. Subiectul nu și-a pierdut actualitatea în spațiul răsăritean ortodox¹.

¹ Volumele *Orientalia Christiana* au semnalat un simptom al acestui fenomen. Cel din n. 24, pp. 174-176, se numără printre cele mai grave: în 1912, în Mănăstirea Sfântul Pantelimon (Rusikon) de pe Muntele Athos, un anume Hilarion, alături de bătrânul ofițer rus Boulatovitch, susținea ca învățătură de credință divinitatea numelui lui Iisus, adică cele șase litere din cuvântul „Iisus” (gr. Ἰησοῦς, rus. Исусъ) în greacă și în rusă (în rusă înainte de elidarea literei ъ). Aceste șase litere formau un tot unitar care ar fi însăși realitatea lui Dumnezeu! Or, din această dogmă fundamentală rezultau logic multe altele de un infantilism neverosimil – verosimil doar într-un mediu obișnuit de multă vreme cu o devoțiune pentru numele lui Iisus asemănătoare cu cea propovăduită în scrierile isihaste. De exemplu, *Epistola către monahi*, scrisă de pseudo-Hrisostom (v. *infra*, p. 33). Condamnați de patriarhul Ioachim III al Constantinopolului în data de 12 septembrie 1912, iar apoi deportați pe cale militară, monahii acestei noi secte au continuat să stârnească agitație. În plin război, a fost publicat la Petrograd împotriva lor un document intitulat Сборникъ

Unii consideră isihasmul drept cea mai importantă dintre toate problematicile care reclamă studiul cercetătorilor preocupați de evoluția religiei grecești și slave. Și totuși mai sunt multe de făcut în acest domeniu: textele rămân îngropate în manuscrise frecventate doar de câțiva cărturari, iar dacă unele au fost deja editate și publicate în volume, acelea se dovedesc mai dificil de găsit decât manuscrisele înseși. De pildă, așa stau lucrurile cu *Filocalia Sfinților Neptici* (Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν), ale cărei exemplare, tipărite la Veneția în 1782, au fost numai decît transportate integral în Orient.

În plus, aceste publicații – prea puțin îngrijite critic – pretind anumite analize laborioase și uneori aproape imposibile. În atare condiții, isihasmul ar putea reprezenta, după părerea lui K. Holl, „unul dintre cele mai interesante episoade din istoria ecleziastică greacă”¹. E lesne de înțeles motivul pentru care, până în prezent, doar o mână de trudituri au fost tentați să savureze acest domeniu de interes mult prea costisitor.

Munca preliminară referitoare la istoria doctrinelor isihaste trebuie să înceapă cu publicarea operelor lui Simeon Noul Teolog². Dar, pe lângă doctrine, mai există și metoda

документовъ относящихся къ Афонской имябожической смутѣ (Colecția documentelor privind problema din Athos legată de Numele lui Dumnezeu), 1916. (Cf. *Etudes*, 20 ianuarie 1914, pp. 145-170).

¹ Karl Holl, *Enthusiasmus und Bussgewalt beim griechischen Mönchtum: Eine Studie zu Symeon dem Neuen Theologen*, Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1898, p. 214.

² Unii autori traduc acest nume, Συμεών ὁ νέος θεολόγος, prin „Simeon cel Tânăr, Teologul”. E puțin cam lung; de altfel, nu pare să corespundă cu exactitate textului grecesc. Un atare manuscris (*Vallicellanus E 21* și *Coislin 292*, cel puțin o dată) are fără îndoială lecțiunea Συμεών ὁ νέος καὶ θεολόγος, dar este o excepție. În majoritatea manuscriselor

rugăciunii. Să ne amintim pe scurt în ce constă: metoda comportă un exercițiu dublu – omfaloscopia și repetarea neîncetată a „rugăciunii lui Iisus”: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Așezarea într-un spațiu slab sau deloc luminat, lăsarea capului în jos, fixarea ochilor asupra mijlocului pântecului (altfel spus, asupra buricului), căutarea pentru a descoperi acolo „locul inimii”, repetarea acestui exercițiu fără întrerupere, însoțindu-l mereu cu aceeași invocație rostită în sincron cu ritmul respirației (încetinit cât de mult posibil) și, după o îndelungată perseverare zi și noapte în această „rugăciune a minții”, găsirea în cele din urmă a țintei, locul inimii (și odată cu găsirea acestui loc, descoperirea în el a tot felul de minuni și cunoștințe).

Pentru continuarea acestei lucrări, ni se pare oportun să redăm descrierea mai amănunțită a acestei rugăciuni lăsate de monahul Nichifor (Migne P. G. 147: 963-964): „Tu știi că suflul pe care îl respirăm este aerul. Organul prin

se găsește forma Συμεών ὁ νέος θεολόγος. De altminteri, Simeon nu a primit denumirea de „Noul Teolog”, după cum consideră Pontanus, pentru a se distinge de Sfântul Grigorie din Nazianz, nici de Simeon cel Tânăr, stâlpnicul, așa cum preferă Ehrhard (A. Ehrhard, „K. Holl, Enthusiasmus und Bussgewalt beim griechischen Mönchtum”, *Byzantinische Zeitschrift*, 11, 1902, p. 178, n. 1), ci, potrivit lui Nichita Stithatul, pentru ca figura lui să fie apropiată de Sfântul Ioan Evanghelistul, pe care l-a egalat. „Noul Teolog” este echivalent cu „Noul Sfânt Ioan”. Monseniorul Petit planifica odinioară o ediție pentru Simeon. În Paul Mass, „Aus der Poesie des Mystikers Symeon”, *Beiträge zur Geschichte des Christlichen Altertums und der Byzantinischen Literatur. Festgabe Albert Ehrhard zum 60 Geburtstag*, Bonn, 1922, pp. 328-341, domnul Paul Mass a publicat din opera *Iubirile immurilor dumnezeiești* (τῶν θείων ὕμνων οἱ ἔρωτες) poemele 4, 5, 10 și a doua parte din poemul 15.

care expirăm nu este altul decât inima. Ea este cauza vieții și a căldurii din corp. Inima trage, așadar, suflarea (πνεῦμα) pentru a-și elibera căldura prin intermediul expirației¹ și pentru a-și dobândi temperatura potrivită. Iar cauza acestui sistem biologic² – sau mai degrabă agentul – este plămânul. Fiind alcătuit de Creator dintr-un țesut fin, asemenea unui burduf, el conduce înăuntru și scoate afară aerul din jur fără să obosească. În acest fel inima, atrăgând răcoarea și eliberând căldura prin suflare, conservă și protejează principiul pe temeiul căruia sistemul biologic lucrează la susținerea vieții. Astfel, șezând și adunându-ți mintea, condu-o (mintea) înăuntru pe cale nazală, pe unde merge suflarea către inimă. Împinge-o și silește-o să coboare spre inimă laolaltă cu inspirația. Odată intrată acolo, nu va mai avea parte decât de bucurie și har. Așa cum un bărbat care a fost departe de casă, atunci când se întoarce, nu știe de el în fața bucuriei că s-a învrednicit să-și țină iarăși în brațe copiii și soția, la fel și mintea se umple de o veselie și plăcere negrăită atunci când se unește cu inima. Și atunci, frate, ia aminte să nu plece mintea prea repede de acolo. Căci ea tare se plictisea la început din cauza reclusiunii și a strâmteții celor interioare. Dar după ce se obișnuiește, ea nu mai tânjește după divagații exterioare. Căci Împărăția cerurilor este înăuntrul nostru. Privind-o acolo și căutând-o prin rugăciune curată, consideră toate lucrurile exterioare vrednice de dispreț și ură. Așadar, dacă dintru

¹ Termenul grecesc redat în traducerea franceză prin *la respiration* este mai precis: ἐκπνοή, „expirație” – căldura este eliberată prin expirație. (N. tr.)

² Având în vedere contextul biologic, am ales să echivalăm astfel gr. οἰκονομία („rânduială a casei”, „plan”, „iconomie”, „aranjament”). Varianta traducerii franceze: *combinaison*. (N. tr.)

început intri prin minte la locul inimii, pe care ți l-am arătat, mulțumește lui Dumnezeu! Și slăvește-l și saltă de bucurie și ține-te de această lucrare în toată vremea, iar ea are să te învețe toate cele pe care nu le cunoști. Trebuie să înveți și acest aspect: atunci când mintea ta se află în inimă, ea nu se cuvine să fie tăcută și inactivă, ci să aibă ca lucrare și grijă neîncetată această rugăciune: *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă*¹. Și niciodată să nu o părăsești. Fiindcă aceasta, ținând laolaltă mintea nedistrasă, o face inaccesibilă și neatinsă în raport cu momelile² vrăjmașului și o ridică zi de zi la dragostea și la dorul după Dumnezeu. Dacă în ciuda eforturilor tale, frate, nu poți să intri în părțile inimii, așa cum ți-am recomandat, fă ce-ți spun și, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei găsi ceea ce cauți. Tu știi că partea rațională a fiecărui om se află în piept. Căci atunci când nu rostim nimic cu buzele, noi grăim în interiorul pieptului, acolo deliberăm, acolo rostim rugăciuni și psalmi etc. În interiorul acestei părți raționale, leapădă orice gând din ea (căci poți dacă îți dorești!) și dăruiește-i rugăciunea *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă*. Și silește-te, în locul oricărui alt gând, să strigi lăuntric această rugăciune în toată vremea. Și cu stăruința potrivită, ți se va deschide negreșit prin aceasta intrarea spre inimă, așa cum ți-am scris – așa cum am învățat și noi din experiență. Și laolaltă cu această luare-aminte mult-dorită și plăcută va veni la tine corul

¹ Ediția citată (*Patrologia Graeca*) prezintă forma lungă a rugăciunii lui Iisus: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Ὑιὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με („Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”). Traducerea franceză a pasajului omite sintagma mediană „Fiul lui Dumnezeu”. (N. tr.)

² Gr. προσβολαί – termen tehnic în spiritualitatea isihastă. (N. tr.)

virtuților: dragostea, bucuria, pacea, precum și celelalte, prin care vei primi răspuns la cererile tale în Iisus Hristos [...].”

În perioada cuprinsă între secolul al XIV-lea și al XIX-lea, metoda a fost expusă de numeroși autori; ea a cucerit Orientul, iar victoria sa a fost consfințită oficial odată cu triumful doctrinelor isihaste – realizare datorată mai cu seamă lui Grigorie Palama al Tesalonicului¹. Întrucât nu ne propunem să scriem istoria doctrinelor isihaste în această lucrare, ne vom mărgini la câteva mărturii cu scopul de a demonstra persistența și dezvoltarea fenomenului respectiv.

¹ Născut în 1296 la Constantinopol, Grigorie Palama va juca un rol fundamental în controversatul secol al XIV-lea din Bizanț. El apără și teoretizează practica isihastă în cadrul unor tratate grupate în trei trilogii, ca răspuns la obiecțiile oponentilor isihasmului, a căror figură reprezentativă este Varlaam din Calabria. Ca arhiepiscop al Tesalonicului, manifestă o profundă grijă pastorală față de credincioșii săi, așa cum se întrevade în omiliile sale, recent traduse și publicate în limba română: Sfântul Grigorie Palama, *Scrieri I: Omilii*, traducere din limba greacă veche și introducere de Pr. Roger Coresciuc, ediție îngrijită de Pr. Dragoș Bahrim, Iași: Doxologia, 2022. Pentru viața și contextul lui Grigorie Palama, a se consulta monografia scrisă de Jean Meyendorff, *Introduction à l'étude de Grégoire Palamas*, Paris: Éditions du Seuil, 1959. (N. tr.)

II.

Simeon nu este inventatorul metodei

Cine este inventatorul acestei metode? Leon Allatius citează (PG 120: 315 și PG 150: 899) pasajul de care se leagă originile metodei, spicuiindu-l dintr-o scriere care a rămas până azi îngropată într-un număr semnificativ de manuscrise. Editorii responsabili de Patrologia Greacă au descoperit o variantă îmbogățită parafrază în greaca vernaculară, însă nu au considerat lucrarea suficient de interesantă pentru a merita o traducere latinească. Pe fondul unei atare judecăți va fi apărut parafraza de „hele-nobarbar” într-o perioadă în care Simeon Noul Teolog și contemporanii săi erau discreditați sau în genere ignorați de Occident. Cu toate acestea, figura lui Simeon merită o reputație mai echitabilă și, într-o zi, se va bucura negreșit de ea. Încă de pe acum, K. Holl l-a scos întrucâtva din umbrele uitării¹, iar A. Ehrhard i-a recunoscut valoarea în următoarele cuvinte: „Simeon [se află] pe picior de egalitate cu cei mai buni mistici care aparțin Evului Mediu

¹ Karl Holl, *op. cit.*

Occidental”¹. Și iarăși: „Simeon este, fără îndoială, unul dintre cei mai distinși membri în cadrul acestei comunități a iubitorilor de Dumnezeu”².

Această perspectivă consună prea puțin cu cea a lui Dimitrie Kydones (PG 154: 840 A), la care revine Ehrhard însuși³:

Palama nu a fost primul care a născocit conținutul ereziei, ci, cu multă vreme înainte, a fost transmis prin șoapte, ca în taină, de către cei numiți „isihaști”. Și este clar că printre aceștia se numără [...] un oarecare Simeon, egumen al [Mănăstirii] supranumite Xeroceros, căruia inițiatii și mistagogii lor i-au conferit chiar titlul de „Noul Teolog”. În unele cărți scrise de el se găsesc numeroase afirmații profane și blasfemii, pe care le dezvoltă într-o lucrare consacrată trezviei și rugăciunii.

Τὴν μὲν ὕλην τῆς αἰρέσεως οὐκ ἐπενόησε πρῶτος Παλαμᾶς, ἀλλὰ πρὸ πολλῶν χρόνων παρὰ τοῖς λεγομένοις Ἑσυχασταῖς ὡς ἐν μυστηρίῳ τὰ τῆς αἰρέσεως ταύτης ὑπεψιθυρίζετο. Καὶ δῆλον ἐξ ὧν [...] Συμεὼν τις τῆς Ξηροκέρκου ἐπιλεγόμενης ἡγούμενος, ὃν καὶ θεολόγον νέον ἐπέγραψαν οἱ τῶν τοιούτων μύσται καὶ

¹ Krumbacher, *Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des oströmischen Reiches*, ediția a II-a, München: Verlag C. H. Beck, 1897, p. 153.

² *Ibidem*, p. 154. De asemenea, Friedrich Heiler (*Das Gebet. Eine religionsgeschichtliche und religionspsychologische Untersuchung*, ediția a II-a, München: Reinhardt, 1920, p. 247) îl numește pe Simeon „Noul Teolog, reprezentantul clasic al misticii bizantine”. Apoi, la p. 324, face o paralelă cu Sfântul Toma din Aquino și cu Thomas à Kempis: „Toma din Aquino, autorul cărții *Imitatio Christi* și Simeon Noul Teolog sunt reprezentanții clasici ai misticii sacramentale creștine”.

³ Krumbacher, *op. cit.*, p. 153.

μυσταγωγοί, ἐν ἄλλοις μὲν αὐτοῦ συγγράμμασι πολλὰ βέβηλα καὶ βλάβημα συνεγράψατο· ἰδίᾳ δὲ ἐν τῷ περὶ νήψεως καὶ προσοχῆς διέξεισι.

Apoi urmează fragmentul reprodus de Allatius drept sursă a metodei isihaste: de la Καθίσας până la διακρίσεως ἔμπλεων. Asupra fragmentului în discuție, Combefis s-a pronunțat într-o manieră și mai severă (PG 152: 282):

[...] *plenum ineptiae est, cum pari impietate... Haec sic affectata ac ridicula, ipsa se fatuae mentis deliria produnt, et quibus malus spiritus illudat, non ipse bonus Spiritus cor hominis impleat, cui potius humilitas et compunctio ac cordis contritio, luctusque poenitentiae iter in animum pandunt [...]*

[...] este plin de o absurditate însoțită totodată de impietate... Aceste lucruri astfel afectate și ridicele – înseși delirurile îl predau unei minți prostesti, iar prin ele un duh rău îl ia în derâdere. Nu Duhul cel bun umple inima omului, căruia în suflet i se descoperă mai degrabă smerenia, străpungerea, inima înfrântă, plângerea și calea pocăinței [...].

Din acest motiv era normal să aibă îndoieli în legătură cu autenticitatea pasajului respectiv: „Astfel, nu îmi este ușor să admit că aceste cuvinte îi aparțin lui [Simeon]” (*quo fit ut haec eius facile non admittam*). Cu toate acestea, tot Combefis a fost cel care i-a sfătuit pe bolandiștii Heschenius și Papebrochius să nu adauge în *Acta Sanctorum* viața lui Simeon scrisă de Nichita Stithatul, „pentru că se află sub umbra suspiciunii și, ca să zicem așa, a fost sursa întregii erori palamite” (*qua suspicione laborat, et tanquam is fuerit fons omnis Palamici erroris*) (PG 152: 260 B).

VIII.

Cuvântarea lui Simeon Noul Teolog

1) *Motivul apariției în această lucrare.* Catehezele publicate în limba latină de Pr. Pontanus sunt în principal de natură morală. Niciuna nu explică îndeajuns teoria mistică a autorului. Era așadar nevoie de o altă operă care să justifice expunerea noastră. Or, niciun alt discurs al lui Simeon nu răspunde mai bine acestei nevoi. Nu numai că teoria este dezvoltată în acest loc ca în multe altele, ci ea este supusă și demonstrației și apărării împotriva adversarilor. Avem aici fără îndoială expusă gândirea lui Simeon la o etapă de maturizare deplină și, în plus, această lucrare îndreptățește supoziția pe care am făcut-o contrar biografului său Nichita: ea ne face să asistăm la acest „conflict de spiritualitate” pe care am crezut că îl ghicim în desfășurarea nesfârșitelor „gelozii” ale dușmanilor Noului Teolog.

2) *Textul* se află într-o stare de conservare mult mai bună decât tratatul *Metoda* (Μέθοδος). Nu există variante importante între cele cinci manuscrise consultate, iar sensul este perfect transparent în întreaga operă. Nu avem

deloc de-a face cu un rezumat în stilul *Cele trei feluri de rugăciune*; din contră, se resimte dorința autorului de a fi cât mai exhaustiv posibil și de a pune capăt, odată pentru totdeauna, oricărei opoziții.

Amploarea, uneori puțin superfluă, și limpezimea, caracteristice adevăratului Simeon, ar putea constitui la nevoie un argument suplimentar pentru inautenticitatea *Metodei* (Μέθοδος).

3) *Manuscrisele*: *Vallicellanus* C 72 = V; *Vallicellanus* C 43 = Vm (*mutilus*: se termină după λέγεσθαι δίκαιον p. 101, l. 10). *Coislin* 291 = C; *Coislin* 292 = N; *Paris*, fondul grec 1610 = P. Cele două manuscrise *Vallicellanus* merg împreună și la fel și cele trei de la Biblioteca Națională. Cele două manuscrise *Coislin* se urmează reciproc chiar și în variantele lor ortografice. Din perspectiva ortografiei, cel mai bun manuscris este P.

Discursul nostru se găsește la:

V ff. 75^v–97, Vm ff. 307–313^v, C ff. 247^v–255^v, N ff. 131^v–136, P ff. 212–237.

ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ
ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΛΟΓΟΣ¹

CUVÂNTAREA LUI SIMEON
NOUL TEOLOG

περὶ τῶν οἰομένων ἀγνώστως ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ ἐπαισθανομένων δὲ καθόλου τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· καὶ περὶ τῶν λεγόντων μὴ δύνασθαι τίνα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ὁρᾶν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἀπόδειξις διὰ χρήσεων περὶ τούτου, καὶ ὅτι φθόνος οὐδεὶς ἐν τοῖς ἁγίοις ὅταν διὰ πάσης σπουδῆς ἐναρέτου τούτοις συνεξισώμεθα, καὶ ποίω τρόπῳ ὁρᾷ τις τὸν θεόν, καὶ ὅτι ὁ εἰς τὰ τοιαῦτα μέτρα πεφθακώς, ὥστε ὁρᾶν κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὸν θεόν, ἔνθεν ἤδη μυεῖται καὶ τὴν μέλλουσιν δοθῆναι ἐν τῷ μέλλοντι τοῖς ἁγίοις ἀπόλαυσιν, καὶ ὅτι ὅσα ἂν ὁ τοιοῦτος ἢ λέγῃ ἢ ποιῇ ἢ γράφῃ, οὐκ αὐτὸς ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ λαλοῦν ἐν αὐτῷ ταῦτα λέγει καὶ γράφει· καὶ ὁ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀθετῶν ἢ παραλογιζόμενος εἰς τὸ πνεῦμα

Despre cei care sunt de părere că îl au în ei înșiși pe Duhul Sfânt în mod inconștient, fără a simți deplin lucrarea lui. Și despre cei care spun că niciun om nu poate vedea slava lui în timpul acestei vieți, precum și demonstrarea acestui fapt prin citate. Și despre faptul că sfinții nu ne poartă deloc invidie atunci când ne facem deopotrivă cu ei prin toată străduința în virtute. Și în ce fel poate vedea cineva pe Dumnezeu, precum și despre faptul că omul care a ajuns la o asemenea măsură de a-l vedea pe Dumnezeu cât e cu putință [aici] este inițiat încă din această viață în desfătarea care va fi dată în viitor sfinților și că toate câte ar grăi, ar face sau ar scrie unul ca acesta nu le spune și scrie el însuși, ci Duhul Sfânt care le grăiește înăuntrul lui (or, cel care respinge sau falsifică cuvintele sale prin raționamente înșelătoare păcătuiește și hulește

¹ Traducere după textul grecesc publicat de pr. Irénée Hausherr în volumul de față. Cuvântarea respectivă a mai fost tradusă de diac. Ioan I. Ică jr. în volumul *Discursuri teologice și etice*, de Sfântul Simeon Noul Teolog, studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., studiu de ierom. Alexander Golitzin, Sibiu: Deisis, 1998, pp. 247–263. (N. tr. – Ioana-Ecaterina Tomescu)

τοῦ θεοῦ τὸ ἐνεργοῦν καὶ λαλοῦν
ἐν αὐτῷ ἀμαρτάνει καὶ βλασφημεῖ.

*împotriva Duhului lui Dumnezeu,
care lucrează și grăiește în acela).*

Ιδοὺ καὶ πάλιν ἐγὼ πρὸς τοὺς
λέγοντας ἔχειν ἀγνώστως
πνεῦμα θεοῦ καὶ οἰόμενους ἀπὸ
τοῦ θεοῦ βαπτίσματος τοῦτο
κεκτηῖσθαι ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὸν
μὲν θησαυρὸν ἔχειν νομίζοντας,
κούφους δὲ τούτου ἑαυτοὺς
ὅλως ἐπιγινώσκοντας, πρὸς τοὺς
ομολογοῦντας μὲν μηδὲν ὅλως
ἐπαισθανθῆναι ἐν τῷ βαπτίσματι,
ἀγνώστως δὲ καὶ ἀνεπαισθήτως
ὑπολαμβάνοντας τὴν τοῦ Θεοῦ
δωρεὰν ἐν ἑαυτοῖς ἀπὸ τότε
ἐγκατοικήσασαν καὶ μέχρι τοῦ
νῦν ἐνδοθεν τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς
ἐνυπάρχουσιν· οὐ μόνον δέ,
ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς
μηδεμίαν λέγοντάς ποτε αἰσθῆσιν
ἐν θεωρίᾳ καὶ ἀποκαλύψει
ταύτης λαβεῖν, πίστει δὲ μόνη
καὶ λογισμῷ, ἀλλ' οὐ πείρα
τοῦτο παραδεξαμένους καὶ
κρατοῦντας ἐν ἑαυτοῖς ὡς ἐκ τῆς
τῶν θείων λογίων ἀκροάσεως.

Iată că mă îndrept din nou către
cei care susțin că au Duhul lui
Dumnezeu în mod inconștient și
sunt de părere că l-au dobândit
înăuntrul lor prin dumnezeiescul
Botez, către cei care socotesc că
dețin Vistieria, dar se descoperă
pe ei înșiși întru totul lipsiți
de ea, precum și către cei care
mărturisesc că nu au simțit ab-
solut nimic la Botez, dar totodată
pretind că Darul lui Dumnezeu
s-a sălășluit din acel moment în
ei înșiși în mod inconștient și
imperceptibil și că dăinuiește
înăuntrul sufletului lor până în
clipa de față. Nu doar spre aceș-
tia îmi îndrept atenția, ci și spre
aceia care afirmă că n-au primit
niciodată o simțire a Darului în
contemplație și descoperire, ci
l-au primit și îl mențin în ei înșiși
doar prin credință și gând, și nu
prin experiență – cu alte cuvinte,
ca atunci când doar ascultă Cu-
vintele Dumnezeiești¹.

¹ I.e. Sfintele Scripturi. (N. tr.)